

	سرشناسه:	بهلولی، مرتضی، ۱۳۶۳ -
	عنوان و نام پدیدآور:	تصرف اراضی و جنگل‌ها از منظر فقه و حقوق / مرتضی بهلولی.
	مشخصات نشر:	قم: انتخاب اول، ۱۳۹۹.
	مشخصات ظاهری:	۸۹ ص
	شابک:	978-600-705409-3; ۱۵۰/۰۰۰ ریال
	وضعیت فهرست نویسی:	فیا
Public lands (Islamic law)	موضوع	اراضی ملی (فقه)
Public lands - Iran	موضوع	اراضی ملی - ایران
Waste lands (Islamic law)	موضوع	اراضی موات و بایر (فقه)
Waste lands - Law and legislation - Iran	موضوع	اراضی موات و بایر - قوانین و مقررات - ایران
Land, Nationalization of (Islamic law)	موضوع	زمین‌داری - مالکیت دولتی (فقه)
Land, Nationalization of - Law and legislation - Iran	موضوع	زمین‌داری - مالکیت دولتی - قوانین و مقررات - ایران
Land, Nationalization of - Law and legislation - Iran	موضوع	تصرف عدوانی (فقه)
Forcible entry and detainer (Islamic law)	موضوع	تصرف عدوانی - - قوانین و مقررات - ایران
Forcible entry and detainer - Law and legislation - Iran		
	رده‌بندی کنگره:	BP۱۹۸/۶
	رده‌بندی دیویی:	۲۹۷/۳۷۹
	شماره کتاب‌شناسی ملی:	۷۳۶۴۲۳۹

WWW.KITABOO.COM

تصرف اراضی و جنگل‌ها از منظر فقه و حقوق

مرتضی بهلولی

تصرف اراضی و جنگل‌ها
از منظر فقه و حقوق

نویسنده: مرتضی بهلولی

ناشر: انتخاب اول

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۹ / شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان / شابک: ۳-۷۰۵۴۰۹-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق این کتاب برای ناشر محفوظ است

فهرست

- گفتار اول: زمین ۱۴
- الف: اقسام زمین بر اساس پیوستن صاحبان آنها به اسلام ۱۵
- ب: اقسام زمین بر اساس انواع مالکیت ۱۶
- ج: اقسام زمین بر اساس اباد یا موات بودن زمین ها ۱۶
- انواع زمینهای موات : ۱۸
- اقسام زمین بایر عرضی که مالک شناخته شده دارد ۱۸
- نظریه مالکیت امام و دولتی بودن زمین موات ۱۹
- طرفداران نظریه فوق: ۱۹
- امام خمینی در کتاب وسیلة النجاة: ۲۰
- نجفی در جواهر الکلام: ۲۰
- دلایل نظریه مالکیت دولتی و انفال بودن زمین موات ۲۱
- الف: روایات خاص ۲۱
- موثقه سماعه ۲۱
- صحیحہ حفص ۲۲
- موثقه اسحاق ابن عمار ۲۲
- روایت عیاشی از عبدالله سنان ۲۲
- صحیحہ کابلی ۲۳
- ب: روایات عام ۲۴
- صحیحہ کابلی از امام باقر ۲۴
- روایتی دیگر از امام صادق ۲۴
- نظریه اشتراکی بودن زمین های بایر و موات و دلایل آن ۲۵

- ۲۵.....تمسک به روایت محمد بن مسلم.....
- ۲۶.....نتیجه مباحث مطروحه:.....
- ۲۷.....تقسیم زمین های بایر به دو نوع اباد بالاصالۀ و موات بالاصالۀ.....
- ۲۷.....نحوه بهره وری از زمین نوع اول.....
- ۲۷.....چگونگی بهره وری از زمین نوع دوم رها شده.....
- ۲۹.....نظریه انتقال مالکیت به احياء کننده دوم و دلایل آن.....
- ۲۹.....دلایل نظریه انتقال مالکیت.....
- ۳۰.....الف: تمسک به عموم روایات.....
- ۳۰.....ب: روایات خاص دال بر نظریه فوق.....
- ۳۰.....روایت صحیحہ کابلی.....
- ۳۰.....روایت عمر بن یزید.....
- ۳۱.....روایت صحیحہ معاویۀ بن وهب:.....
- ۳۲.....ابو صلاح حلبی:.....
- ۳۲.....محقق سبزواری:.....
- ۳۳.....ابن زهره:.....
- ۳۳.....صاحب مدارک:.....
- ۳۳.....شیخ طوسی در کتاب نهاییه:.....
- ۳۴.....نظریه بقاء زمین در مالکیت احياء کننده اول.....
- ۳۵.....دلایل این نظریه:.....
- ۳۵.....ب-روایت سلیمان بن خالد.....
- ۳۶.....طرفداران نظریه عدم انتقال مالکیت.....
- ۳۶.....شهید اول.....
- ۳۶.....ابن ادریس در کتاب سرائر.....
- ۳۶.....صاحب جواهر.....
- ۳۷.....امام خمینی :.....

- دلائل نظریه تفصیل: ۳۸
- الف: اجماع منقول از علامه ۳۸
- ب: جمع بین روایات ۳۸
- طرفداران نظریه تفصیل ۳۹
- علامه حلی ۳۹
- شهید ثانی در شرح لمعه ۳۹
- سید ابوالحسن اصفهانی در وسیله النجاة ۴۰
- نتیجه: ۴۰
- تعریف زمین بدون مالکیت ۴۱
- نظریه اختصاص زمین بی صاحب به امام ۴۱
- دلائل نظریه فوق: ۴۲
- روایات ۴۲
- روایت ابو بصیر از امام باقر: ۴۲
- روایت اسحاق از امام صادق: ۴۲
- روایتی دیگر از امام صادق: ۴۲
- محمد بن مسعود در تفسیر عیاشی: ۴۳
- روایتی دیگر از اسحاق بن عمار ۴۳
- نتیجه: ۴۴
- تعریف زمین موات از منظر قوانین ۴۵
- جواز بهره وری مردم از زمین موات در قانون: ۴۶
- اجازه بهره وری مردم از زمین موات در قانون مدنی: ۴۶
- ماده ۲۷ قانون مدنی ۴۷
- مرجع تشخیص احیای زمین ۴۷

- بهره وری دولت از زمین های موات و سلب اجازه احیاء ۴۸
- منافات سلب اجازه احیاء با اذن کلی ۴۹
- رفع اشکال توسط استفاده قانون گذار از مجوز امام خمینی ۴۹
- تصویب قانون برای لغو مالکیت اراضی موات شهری ۵۰
- ماده یک قانون لغو مالکیت اراضی موات ۵۰
- ماده پنج قانون اراضی شهری ۵۰
- تصویب قانون زمین شهری ۵۱
- نحوه بهره وری دولت از زمین موات طبق قوانین ۵۲
- واگذاری زمین های موات توسط دولت برای احیاء، به بخشهای مختلف ۵۲
- نتیجه: ۵۳
- مقدمه: ۵۵
- گفتار دوم: جنگل ها و مراتع ۵۵
- واژه جنگل از دیدگاه صاحب کتاب مقایس اللغة ۵۷
- واژه جنگل از منظر صاحب کتاب لسان العرب ۵۷
- واژه جنگل از منظر شیخ انصاری ۵۸
- تعریف جنگلها و مراتع در قانون ۵۸
- تعریف جنگل در لایحه نحوه احیاء و واگذاری اراضی ۵۹
- بند ۵ ماده یک آیین نامه قانون ملی جنگلها ۵۹
- دلایل نظریه فوق: ۶۰
- الف - عموم ادله اراضی موات ۶۰
- ب - عموم روایات لارب لها ۶۰
- ج - روایات خاص ۶۰
- مرسله حماد بن عیسی ۶۱

روایت داود بن فرقان: ۶۱

روایت محمد بن مسلم از امام باقر: ۶۱

روایت ابو بصیر از امام باقر: ۶۱

قائلین نظریه مالکیت امام و دولتی بودن جنگل و مراتع ۶۲

ایت الله صدر در کتاب اقتصادنا: ۶۲

شیخ مرتضی انصاری در کتاب مکاسب: ۶۲

محکومیت کیفری در صورت بهره برداری غیر قانونی از جنگل ها ۶۳

بهره برداری از جنگل و مرتع همراه با تصویب وزارت کشاورزی ۶۳

اجازه بهره وری از جنگلها، مراتع، و بیشه های طبیعی به دولت ۶۴

نتیجه: ۶۵

جمع بندی مطالب: ۶۷

انفال در لغت: ۶۷

انفال از منظر قرآن: ۶۷

ایه انفال از نگاه مفسرین و شان نزول ایه: ۶۸

وسعت دایره موارد انفال ۶۸

رفع ابهام از تعارض ایه غنیمت با ایه انفال ۶۹

انفال در اصطلاح ۶۹

تعریف انفال در قانون ۶۹

مالکیت امام یا دولتی در قوانین اسلامی ۷۰

دلیل روایی ۷۰

نحوه بهره وری از انفال در عصر حضور معصومین ۷۱

منظور از امام ولی امر مسلمین می باشد ۷۲

ضرورت تشکیل دولت: ۷۲

تشکیل دولت توسط افراد صالح ۷۳

خطا در دولت دلیلی بر صرف نظر کردن از دولت نمی باشد ۷۳

جواز استفاده از انفال در عصر کنونی به افراد جامعه ۷۳

نقش دولت در بهره وری از انفال در عصر کنونی ۷۴

۷۴	ملاک قرار دادن انفال در اختیار ولی فقیه
۷۴	بهره وری دولت از موارد مهم انفال
۷۵	معدن:
۷۵	اقسام معدن و تعریف آن در اصطلاح فقها
۷۵	معدن از اموال دولتی می باشد
۷۶	معدن در اینه قانون
۷۶	آب ها
۷۶	انواع آب ها
۷۶	مالکیت ابهای عمومی
۷۶	اب ها در قانون مدنی
۷۷	زمین
۷۷	تعریف زمین موات:
۷۷	انواع زمین های موات و احکام آن
۷۸	اراضی و زمین بی صاحب
۷۸	بهره وری جامعه و مردم از اراضی موات در قانون
۷۹	اجازه بهره وری از زمین موات در قانون مدنی
۷۹	جنگل و مراتع:
۸۱	نتیجه پایانی:
۸۲	فهرست منابع:

مقدمه:

موضوع بهره‌وری از منابع ملی و مشخصاً استفاده از ارای ملی و جنگلها با اینکه یکی از مسائل مهم نظام اقتصادی اسلام به شمار می‌آید ولی کمتر دیده شده که پیرامون این امر مستقلاً تحقیق و پژوهشی کرده باشند و در بین حقوقدانان از کمترین بهره‌های پژوهشی و تحقیقی برخوردار بوده است، بدون شک تدوین دیدگاه و نگرش اسلام نسبت به اقتصاد جامعه اسلامی بلکه تمام جوامع بشری و برخوردارهای مالی آنها که با پیدایش پول، بانکها و سایر پارامترهای اقتصادی در قرون اخیر از پیچیدگی‌های خاصی برخوردار شده است امری اجتناب‌ناپذیر است همانطور که اصل ۴۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در فصل اقتصاد و امور مالی به این موضوع مهم (انفال) پرداخته است از همین رو ما در این پژوهش با هدف بررسی پیرامون یکی از مباحث نظام اقتصاد اسلامی به انفال خواسته ایم قسمتی از این وظیفه مهم و خطیر را انجام داده باشیم. این تحقیق می‌تواند در نهادهای قانونگذاری و همچنین بخش‌های مختلف اقتصادی دولت مورد استفاده قرار گیرد.....

در این تحقیق سعی شده است با استفاده از کتب فقهی معتبر و قوانین و مقررات حقوقی نوشته‌ای مفید در این خصوص تهیه و در راستای ایجاد بستری مناسب در چگونگی استفاده کاربردی از منابع ملی به دستگاههای اجرایی ذیربط ارائه گردد.